

усі ланки освіти – від дошкільної до вищої. Здобуття її відбувається, як правило, у загальних або професійних закладах освіти, які забезпечують сертифікацію. А от неформальна освіта означає довічний процес, у якому кожна людина набуває цінностей, навичок і знань внаслідок виховних впливів від взаємодії зі своїм власним оточенням, ресурсами середовища й повсякденного досвіду (сім'я, однолітки, сусіди, зустрічі, бібліотеки, ЗМІ, робота, ігри і т.д.).

Професійна освіта означає підготовку в закладах освіти спеціалістів різних рівнів кваліфікації для трудової діяльності в одній із галузей народного господарства, науки, культури. Її зміст спрямовано на поглиблене ознайомлення з науковими основами й технологією обраного виду праці, прищеплення спеціальних практичних навичок і вмінь, формування психологічних і моральних якостей особистості, важливих для роботи в певній сфері людської діяльності. Водночас, це і сукупність знань, навичок і умінь, оволодіння, якими дає змогу працювати спеціалістом вищої, середньої кваліфікації або кваліфікованим робітником. Поняття «професійна освіта» ототожнюється з фаховою. Вона пов'язана зі здобуттям певних знань і навичок із конкретної професії та спеціальності.

Неперервна освіта охоплює всі види навчання – від початкового навчання до вищого. Адже, вона є тим процесом, який стимулює людей і дає змогу оволодівати необхідними знаннями, цінностями, навичками, які сприяють особистісній і професійній реалізації й самореалізації людини, підвищенню її кваліфікації протягом усього життя. Неперервна професійна освіта сприяє утвердженню особистості як найвищої цінності суспільства, виступає своєрідним гарантом проти знеособлення в умовах ринкової економіки, надає можливість самореалізації у професійній діяльності.

Література

1. Ажажа М. А. Інтелектуалізація економіки: інноваційний і людський потенціал в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / М. А. Ажажа. —Режим–доступу:–http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Ekonomika/2008_628/02.pdf (дата звернення: 09.01.2016). – Назва з екрана.

2. Нечипорук В.П. Высшее образование в ближайшие два десятилетия: взгляд из страны развивающегося мира / Паван Агарвал // Международное высшее образование. – 2015. – №80. – С. 8–9.

УДК 378:373.2.011.3-051:17.022.1

АТРОЩЕНКО Т.О., БОРА З.М.,
Мукачівський державний університет

ДУХОВНО-МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ

Одним із пріоритетних завдань сучасного глобалізованого суспільства є створення умов для духовно-морального виховання підростаючого покоління. Відповідно, ставляться вимоги до рівня духовно-моральної культури майбутніх

вихователів ЗДО, які покликані закласти в душі своїх вихованців високі духовні та моральні принципи.

Досліджуючи духовно-моральну культуру майбутніх вихователів ЗДО вважаємо за необхідне розкрити зміст поняття «духовна культура». З.Становських визначає духовну культуру як результат специфічного виду діяльності, яку можна назвати особистісно-культурологічною. Психологічний смисл цієї діяльності, на думку науковця, - певний духовно-творчий саморозвиток людини, а предметом і об'єктом виступають і явища культури, і соціальні стосунки особистості, і вона сама для себе як суб'єкт, і як об'єкт духовного самопізнання, самоактуалізації, самореалізації, самовдосконалення [3].

Духовність, як вважає К.Євсюкова, виступає основою та результатом духовної душі, загостреному сприйнятті всього, що оточує людину, в здатності до високих духовних станів і встановленню тонких духовних зв'язків між людьми, в основі яких чуйне ставлення до людини, турбота про його духовному зростання та благополуччя. При цьому автор зауважує, що «духовність» і «духовне буття» - взаємопроникні, але не синонімічні поняття. Це визначається не стільки освіченістю, широтою і глибиною культурних запитів та інтересів, скільки передбачає постійну та безперервну працю душі, осмислення світу та себе в цьому світі, прагнення до вдосконалення себе, перетворення простору власного внутрішнього світу, розширення своєї свідомості. Це і особливий емоційний лад особистості, що виявляється в тонких рухах душі, загостреному сприйнятті всього, що оточує людину, у здатності до високих духовних станів і встановленню тонких духовних зв'язків між людьми, в основі яких – чуйне ставлення до людини, турбота про його духовне зростання та благополуччя [1, с.125].

Цілком погоджуємося з Т.Танько, що проблема виховання духовності - це проблема формування гуманістичних цінностей та гуманістичної свідомості. Духовна культура несе загальнолюдські цінності, національні моральні ідеали, які відбивають рівень розвитку суспільства. Цілком погоджуємося з дослідницею, що виховання духовної особистості вихователя дітей дошкільного віку стає центральним педагогічним завданням. Це передусім пов'язано з тим, що головною умовою гармонійного становлення ціннісно-сміслової сфери дитини в дошкільному віці є наявність сформованої системи ціннісних орієнтацій у вихователя, розвиток особистості дитини відбувається під впливом особистості вихователя. Стрижнем духовності особистості є ціннісна система індивіда, оскільки в ній сфокусовані та віддзеркалюються усі соціальні набутки й багатства людського буття [4, с.128].

Розглянемо також моральний аспект досліджуваного поняття. Так, «мораль» трактується А.Кузьмінським як система цінностей, принципів, норм і правил поведінки та діяльності людей, які регулюють відносини між ними на гуманній основі [2, с.131]. Результатом морального становлення особистості є

засвоєння нею системи морально-етичних норм, основ загальної культури, виявлення гуманних взаємин з оточуючими тощо. Зазначимо, що культура моральної свідомості та поведінки мають першочергове значення у професійній діяльності вихователів ЗДО.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дає змогу представити власне розуміння духовно-моральної культури майбутніх вихователів ЗДО – це цілісне інтегральне новоутворення особистості, яке включає ціннісні орієнтації, систему духовно-моральних знань, умінь і моральної поведінки, що відображають рівень їх загальної професійної культури і здатність здійснювати ефективну педагогічну діяльність на основі стандарту дошкільної освіти та концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку. Духовно-моральна культура майбутніх вихователів, на нашу думку є своєрідною внутрішньою культурою, яка забезпечує особистісний та професійний саморозвиток.

Література

1. Євсюкова К. І. Духовно-моральне виховання в контексті християнських цінностей. Нова парадигма. 2014. Вип. 119. С. 122-130.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка : навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
3. Становських З.Л. Духовна культура сучасного вчителя як основа його педагогічної майстерності. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/5784/1/1.pdf>
4. Танько Т. Духовно-моральні цінності як ознака професіоналізму вихователя сучасного закладу дошкільної освіти. Освітній простір України. 2018. Вип. 13. С. 126-132.

УДК [373.2.091.113:005.42-024.61]:37.013.42

АТРОЩЕНКО Т.О., БУРИШИН О.І.,
Мукачівський державний університет

КУЛЬТУРА КОМАНДНОЇ РОБОТИ МЕНЕДЖЕРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОЄКЦІЇ

Колектив закладу дошкільної освіти - це перша ланка педагогів, які зустрічають дитину на шляху її виховання і розвитку, дають освітні знання і уміння, які сприяють становленню її особистості. Для досягнення ефективних результатів своєї діяльності колектив ЗДО повинен працювати як злагоджений механізм, бути єдиним цілим, бути справжньою командою, зусилля якої спрямовані на виконання основних завдань вітчизняної дошкільної освіти.

Л. Галавська та С.Боброва вважають, що команда – це соціальна група, в якій неформальні стосунки між її членами можуть мати більше значення, ніж формальні, а дійсна роль і вплив конкретної особи не збігається з її офіційним статусом і вагою. Трудовий колектив з високим рівнем згуртованості, прихильності всіх працівників спільним цілям і цінностям організації має ознаки команди. Тільки колектив однодумців, згуртованих навколо свого лідера, який одночасно є і вищою посадовою особою в даній організації, на думку авторів, спроможний перетворитися у команду [1, с.403]. Спільна діяльність дозволяє підтримувати один одного, розробляти ідеї, зіставляти різні

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>